

Etika v psychologii

úvod – cíle předmětu, požadavky
základní principy etiky v psychologii
vznik etických problémů a dilemat

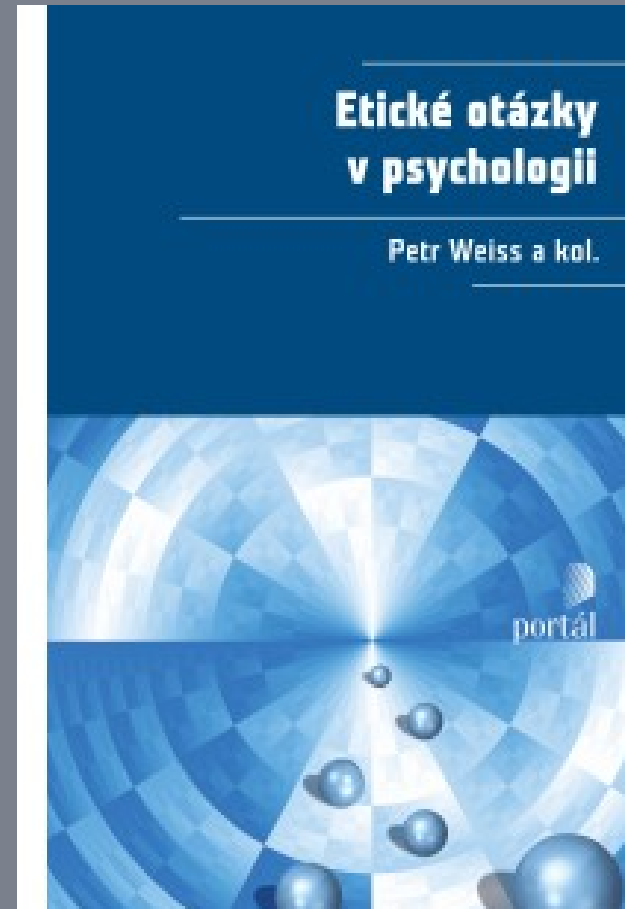
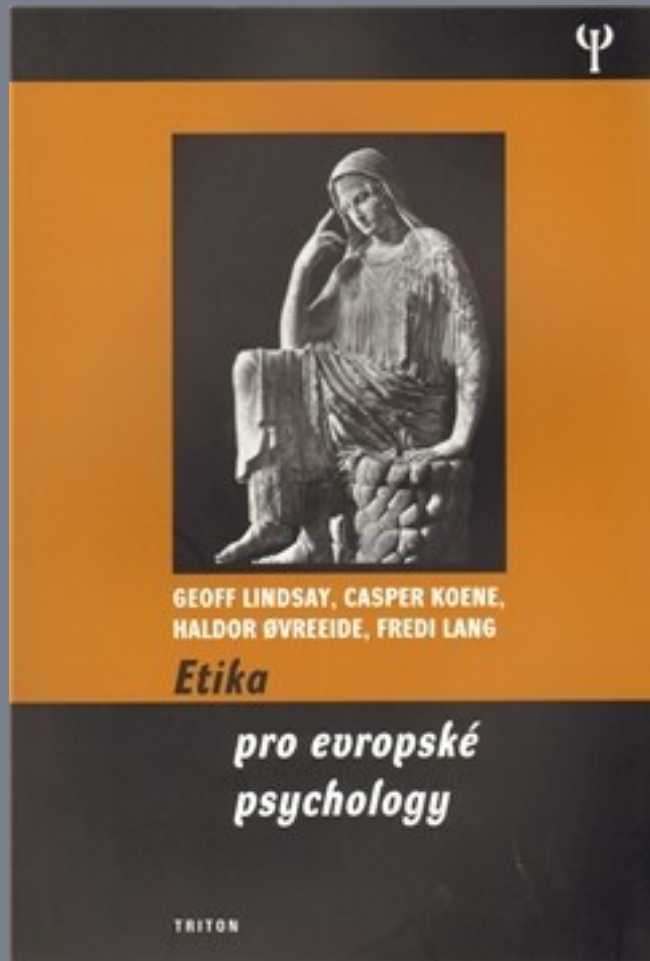
Cíle předmětu

- seznámit se s **etickými problémy a dilematy v různých oblastech praxe**
- zvýšit **vnímavost k etickým otázkám**
- seznámit se s **etickými profesními standardy** a naučit se vzniku etických problémů předcházet
- porozumět **modelům etického rozhodování**
- rozvíjet poznání **vlastních hodnot** a schopnost činit **odůvodněná rozhodnutí** při etickém rozhodování
- rozvíjet schopnost **kriticky uvažovat** o etických otázkách v psychologii
- rozvíjet **etické chování** v psychologické praxi a výzkumu

Osnova

- ◉ Úvod: význam a uplatnění etiky v~psychologii
- ◉ Základní koncepty etiky; etické diskurzy a dimenze; etické problémy a jejich vznik/původ, etická dilemata
- ◉ Vybrané etické teorie: konsekvenci, deontologické, společensky/charakterově založené teorie
- ◉ Základní etické principy respektu, kompetence, zodpovědnosti a integrity
- ◉ Etické uvažování a rozhodování, řešení etických problémů
- ◉ Možnosti regulace psychologické činnosti: zákony a vyhlášky, profesní etické kodexy, etické komise, možné preventivní prostředky a sankce, situace v ČR a zahraničí
- ◉ Etika v psychodiagnostice
- ◉ Etika v klinické psychologii a psychoterapii
- ◉ Etika v poradenské psychologii
- ◉ Etika v pracovní psychologii
- ◉ Etika v psychologickém výzkumu

Literatura - povinná

Literatura - doporučená

Hodnocení

Podmínkou úspěšného ukončení předmětu je

- 1) 80% (**aktivní**) **účast na seminářích** + plnění průběžných úkolů
- 2) **domácí seminární práce**
- 3) 75 % bodů v **závěrečném písemném testu**

Domácí seminární práce

- analýza etického dilematu (dle vlastní volby)
- rozsah 2-5 normostran
- podrobnější zadání včetně osnovy práce ve studijních materiálech v ISu
- termín odevzdání **15. dubna 2020** (odpovědník v IS)

- z řeckého *ethos* = zvyk, obyčej, mrav
- **disciplína filozofie**, zabývající se morálkou, principy správného a nesprávného jednání (v situacích, kde je možnost svobodného rozhodnutí)
- hodnotí činnost člověka z hlediska dobra a zla

základní principy etiky

9 základních principů etiky v psychologii podle Koochera a Keith-Spiegelové (1998)

- ne(po)škodit, neublížit
- respektovat autonomii
- činit dobro
- spravedlnost
- důvěryhodnost, spolehlivost, oddanost klientovi
- důstojnost klienta
- laskavost a soucit
- usilovat o nejvyšší kvalitu
- přijetí zodpovědnosti

základní principy etiky

- k diskusi:

co je pro vás nejdůležitější zásadou?
pořadí těchto principů?

může i psycholog, který např. není
přirozeně laskavý a soucitný, tyto zásady
dodržovat?

etický problém vs dilema

- **etický problém** – složitá situace, která vyžaduje řešení a morální rozhodování; je zřejmé, jaké je správné řešení, ale z nějakého důvodu (osobní hodnoty, kontext atd.) je obtížné se rozhodnout
- **etické dilema** – volba mezi dvěma nevhodnými, nechtěnými možnostmi; konflikt morálních principů; není zřejmé, která volba bude lepší, správná

vznik etických problémů

- jak vznikají?
- kdo se chová neeticky?

vznik etických problémů

- **neznalost** etických zásad
- činnost mimo oblast své **kompetence**
- **necitlivost** vůči potřebám klientů nebo dynamice situace
- **využívání** klientů
- **nezodpovědnost**, nedbalost
- hledání **odplaty** za domnělé křivdy
- **strach**
- výjimečné „**uklouznutí**“
- **racionalizace**

není to neetické, pokud...

(podle Pope, Vasquez, 1999)

- není to neetické, pokud **nemluvíme** o etice
- není to neetické, pokud **neznáme** zákon, etickou zásadu nebo kodex, který to zakazuje
- není to neetické, pokud to **kolegové** dělají taky
- není to neetické, pokud si **nikdo nestěžoval**
- není to neetické, pokud si to **klient přál**

není to neetické, pokud...

- není to neetické, pokud **za to může klient**
- není to neetické, pokud jste se ten den **necítil úplně ve své kůži**
- není to neetické, pokud vám někdo řekl, že jedna **etická komise** kdesi a kdysi řekla, že to je v pořádku
- není to neetické, pokud víte, že zákony a etické kodexy píšou lidé, kteří nemají tušení, jak **tvrdá je realita** psychologické praxe

není to neetické, pokud...

- není to neetické, pokud jsou lidé **z etických komisí** nebo z vedení vaší instituce sami nepoctiví, hloupí, extremističtí, zcela jiní než vy, nebo se proti vám spikli
- není to neetické, pokud je to **pohodlnější** než to dělat jiným způsobem
- není to neetické, pokud na to **nikdo nepřijde** – nebo když přijde, tak z toho nejspíš **nic nebude dělat**

není to neetické, pokud...

- není to neetické, pokud dodržíte **ostatní etické zásady**
- není to neetické, pokud nemáte v úmyslu nikomu **ublížit**
- není to neetické, pokud **nikdo nedokáže**, že přesně to, co jste udělali, bylo jedinou příčinou poškození klienta
- není to neetické, pokud se to nechystáte udělat **více než jednou**

není to neetické, pokud...

- není to neetické, pokud to vede k **vyššímu příjmu** nebo **větší prestiži**
- není to neetické, pokud vám to **nikdo nedokáže**
- není to neetické, pokud jste **důležitým člověkem**
- není to neetické, pokud jste **příliš zaneprázdnění**

○ zadání:

ve dvojicích identifikujte
u svých popisů problémů/dilemat

1) zda jde o etický **problém** či **dilema**

2) které **principy** se v něm objevují /střetávají?

Pozn: cílem tohoto úkolu **není nalézt řešení**
problému/dilematu